

PWYLLGOR CRAFFU DYSGU A DIWYLLIANT

Cofnodion cyfarfod anghysbell a gynhaliwyd ar 9 Mehefin, 2022.

Mae'r Agenda ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#)

Yn Bresennol: Y Cynghorydd R.R. Thomas (Cadeirydd); Cynghorwyr A. Asbrey, R.E. Godfrey, W. Gilligan, E.J. Goodjohn, N.P. Hodges, J. Lynch Wilson, N.B. Marshallsea, J.M. Norman, H.M. Payne ac E. Penn..

Aelodau cyfetholedig: Dr. M. Price (Yr Eglwys Gatholig), L. Barrowclough (Rhiant-lywodraethwr – Sector Cynradd) a G. Scott (Addysg Gymraeg).

Hefyd yn bresennol: Cynghorwyr L. Burnett (Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau), R.M. Birch (Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg), G.D.D. Carroll a G. John.

32 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwyd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol."

33 PENODI IS-GADEIRYDD –

PENDERFYNWYD – BOD y Cynghorydd H.M. Payne yn cael ei bonodi'n Is-Gadeirydd y Pwyllgor Craffu am y Flwyddyn Gyngor.

34 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain gan Gynghorwyr W.A. Hennessy, R. Morteo ((Yr Eglwys yng Nghymru) a I. Cramb (Fforwm Ieuencid y Fro).

35 COFNODION –

ARGYMHELLWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 7 Ebrill, 2022 fel cofnod cywir.

36 DATGANIADAU BUDDIANT –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

37 CYFLWYNIAD I'R PWYLLGOR CRAFFU DYSGU A DIWYLLIANT –

I nodi cyfarfod cyntaf y Pwyllgor yn dilyn Etholiad Llywodraeth Leol 2022, gwnaeth y Cyfarwyddwr Dysgu a Sgiliau, gyda chymorth gan wahanol Benaethiaid Gwasanaeth, gyflwyniad PowerPoint i hysbysu Aelodau ar y materion canlynol:

- Dylai gweledigaeth gyffredinol ac Amcanion Cynllun Corfforaethol y Cyngor gyd-fynd â chylch gwaith y Pwyllgor mor agos â phosib,
- Sut roedd gwaith y Pwyllgor yn cyd-fynd â chyfrannu at Nodau Lles Cymru sy'n rhan o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a sut y cafodd gwaith craffu effeithiol ei wella gan y Ddeddf drwy'r pum ffordd o weithio,
- 4 canlyniad lles Cynllun Corfforaethol Bro Morgannwg 2020–25 a themâu allweddol dilynol Cynllun Cyflawni Blynyddol 2022 – 23,
- Cwmpas y Pwyllgor a'i rôl fel swyddogaeth y Cyngor i sicrhau Bro Morgannwg sy'n uchelgeisiol ac yn ddiwylliannol fywiog gan roi cyfleoedd i ddinasyddion gyflawni eu potensial llawn, a
- Heriau'r dyfodol a blaenoriaethau gwasanaeth allweddol wrth symud ymlaen i'r Gyfarwyddiaeth Dysgu a Sgiliau.

Yn dilyn cyflwyniad y Cyfarwyddwr, a heb unrhyw gwestiynau yn cael eu codi gan yr Aelodau, gwnaeth y Pwyllgor

ARGYMHELLWYD – BOD y cyflwyniad rhagarweiniol yn cael ei nodi.

38 ADRODDIAD MONITRO CYDRADDOLDEB BLYNYDDOL 2020-2021 (CYF) –

Dywedodd y Cyfarwyddwr Adnoddau Corfforaethol fod y Cabinet, ar 25 Ebrill, 2022, wedi cymeradwyo Adroddiad Monitro Cydraddoldeb Blynyddol 2020–2021 i'w gyhoeddi ac roedd wedi cyfeirio'r adroddiad at y Pwyllgor Craffu er mwyn ceisio barn y Pwyllgor i lywio sut i barhau i fynd i'r afael â'r maes gwaith, gyda sylwadau'n cael eu cyfeirio'n ôl i'r Cabinet yn ôl y gofyn.

Dywedodd fod yr adroddiad yn amlinellu bod Deddf Cydraddoldeb 2010 yn cynnwys dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus (y 'ddyletswydd gyffredinol') a bod dyletswyddau penodol i Gymru. Roedd y dyletswyddau penodol yn cynnwys y gofyniad i'r Cyngor gyhoeddi adroddiad blynyddol ar gyfer y flwyddyn flaenorol, erbyn 31 Mawrth bob blwyddyn, i ddangos y cynnydd a wnaed ar faterion cydraddoldeb a oedd wedi'u cynnwys yng Nghynllun Cydraddoldeb Strategol y Cyngor ac unrhyw weithgarwch cydraddoldeb cysylltiedig i wella cydraddoldeb i bobl sy'n byw a gweithio ym Mro Morgannwg.

Yn dilyn cyflwyniad y Cyfarwyddwr, a heb unrhyw gwestiynau yn cael eu codi gan Aelodau'r Pwyllgor, ychwanegodd y Cyfarwyddwr:

- Byddai rhagor o wybodaeth am y cynnydd yn nifer y bobl iau sy'n cofrestru i bleidleisio yn cael ei dosbarthu ar ôl y cyfarfod unwaith y bydd wedi'i gadarnhau gyda Thîm Cofrestru Etholiadol y Cyngor. Oherwydd natur llunio'r

- Gofrestr Etholiadol, nid oedd bob amser yn bosibl nodi data sy'n ymwneud ag un/demograffeg etholwyr penodol.
- Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned ym mis Mawrth 2021 ar wahanol effeithiau'r pandemig ar gymunedau Bro Morgannwg. Byddai cysylltiadau darllen pellach yn cael eu hanfon at yr aelodau ar ôl y cyfarfod er budd yr Aelodau sydd newydd eu Hethol. Roedd darnau amrywiol o waith ar y gweill ar hyn o bryd ar draws Cyfarwyddiaethau'r Cyngor mewn perthynas â Chostau Byw ac Iechyd Meddwl Plant a Phobl Ifanc. Roedd Sesiwn Datblygu Diogelwch Personol a Hunanofal hefyd wedi'i threfnu ar gyfer Aelodau Etholedig ym mis Gorffennaf.
 - Roedd gwaith eisoes yn cael ei wneud i ddarparu hyfforddiant mewn ysgolion ar briodoldeb diwylliannol, ond cydnabuwyd bod ffordd i fynd cyn i'r mater gael ei ystyried yn rhan annatod o ddiwylliant yr ysgol.
 - Cynhaliodd y Cyngor ymchwil ddemograffig yn ystod uchder y pandemig. Y canfyddiad allweddol o'r ymarfer oedd bod gwahanol effeithiau'r pandemig yn effeithio ar wahanol bobl/grwpiau demograffig mewn gwahanol ffyrdd. Mewn perthynas â staff y Cyngor yn benodol, ystyriwyd adroddiad absenoldeb gan y Cabinet yn ddiweddar a byddai cysylltiadau darllen perthnasol yn cael eu rhannu â'r Pwyllgor yn dilyn y cyfarfod.
 - Diffiniwyd y bwlch cyflog ar gyfer Ethnigrwydd fel 'y gwahaniaeth rhwng cyflog cyfartalog fesul awr lleiafrifoedd ethnig a phobl Wyn Prydeinig a fynegir fel gwahaniaeth canrannol'. Cyfrifwyd yr Adroddiad Bwlch Cyflog ar gyfer Ethnigrwydd yn unol â gofynion Adrodd y Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau ac roedd yn dangos y gyfradd gyflog 'cymedrig' fesul awr ar gyfer cyflogeion cyfwerth ag amser llawn yn ôl grŵp Ethnig.
 - Nid oedd Grantiau Adfer Diwylliannol ar gael i'r Awdurdod Lleol.
 - O ran y grŵp demograffig Sipsiwn a Theithwyr Roma, ni fu'n bosibl i'r Cyngor gasglu ystadegau ar sut yr oedd y pandemig wedi effeithio ar y grŵp. Gan fod y grŵp yn fach o ran nifer yr unigolion ym Mro Morgannwg, nid oedd yn bosibl i'r Cyngor gymharu â grwpiau demograffig eraill. Nid oedd y Cyngor yn pryderu am berfformiad y grŵp a byddai adroddiad yn seiliedig ar yr holl grwpiau yr ystyrir eu bod yn agored i niwed yn ardal Bro Morgannwg yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor yn y dyfodol.
 - Ymgysylltodd y Cyngor â Stonewall a'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol at ddibenion gwahanol. Roedd y cyngor a gynigiwyd i'r Cyngor gan Stonewall yn parhau i fod yn werthfawr i'r Cyngor, fodd bynnag, byddai unrhyw gyngor cyfreithiol yn cael ei drin drwy dîm cyfreithiol y Cyngor ei hun.

Ar ôl ystyried y cyfeiriad a'r adroddiad, gwnaeth y Pwyllgor Craffu

ARGYMHELLWYD – Y dylid nodi cyfeirnod y Cabinet a'r adroddiad atodol fel a dderbyniwyd mewn perthynas â'r Adroddiad Monitro Cydraddoldeb Blynyddol 2020 - 2021.

Rheswm dros yr argymhelliad

Gan ystyried adroddiad y Cabinet yn nodi ffocws gweithgarwch y Cyngor yn y dyfodol wrth gyflawni Cynllun Cydraddoldeb Strategol y Cyngor 2020-24.

39 SUT MAE YSGOLION Y FRO WEDI DEFNYDDIO'R GRANT RECRIWTIO, ADENNILL, CODI SAFONAU: RHAGLEN CYFLYMU DYSGU I GEFNOGI DYSGWYR (CDS) –

Bod yr adroddiad, sydd wedi'i atodi yn Atodiad A i'r adroddiad eglurhaol, yn crynhoi canfyddiadau'r trafodaethau a gynhaliwyd rhwng partneriaid gwella o Gonsortium Canolbarth y De (CCD) ac arweinwyr ysgolion ym Mro Morgannwg ynghylch defnyddio Recriwtio, Adfer a Chodi Safonau: Grant Rhaglen Dysgu Carlam (grant RACHS) mewn ysgolion. Diben y grant hwn oedd cefnogi dysgwyr yr oedd y pandemig wedi effeithio fwyaf arnynt.

Dyweddodd Prif Bartner Gwella'r CCD fod canfyddiadau'r adroddiad yn seiliedig ar drafodaethau a gynhaliwyd rhwng Partneriaid Gwella o CCD ac arweinwyr a staff ysgolion. Roedd y trafodaethau wedi cynnwys craffu ar gynlluniau datblygu ysgolion a chynlluniau yn ymwneud â defnyddio'r grant RACHS. Yn ogystal, roedd Partneriaid Gwella wedi ymgymryd â gweithgareddau monitro ar y cyd ochr yn ochr ag arweinwyr ysgolion i fonitro effaith y grant.

Roedd yr adroddiad hefyd yn cynnwys chwe astudiaeth achos o ysgolion ar draws Bro Morgannwg. Diben hyn oedd enghreifftio'r pwyntiau a godwyd yn yr adroddiad a rhoi blas ar sut y defnyddiwyd y grant RACHS a'i effaith mewn ysgolion ar draws yr Awdurdod Lleol. Roedd Penaethiaid Ysgol Y Deri (Ysgol Arbennig) ac Ysgol Sant Baruc (cyfrwng Cymraeg) hefyd yn bresennol yn y cyfarfod i roi eu sylwadau ar y defnydd o'r grant yn eu hysgolion.

Yn dilyn cyflwyniad y Swyddog, a chwestiynau dilynol gan Aelodau'r Pwyllgor, dywedodd y Swyddogion a'r Penaethiaid a oedd yn bresennol:

- Ers Hanner Tymor Chwefror 2022, roedd ysgolion wedi gallu cynnig yr un lefel o weithgareddau cwricwlwm ychwanegol/cyfoethogi â chyn y pandemig cenedlaethol a oedd yn cael effaith gadarnhaol a phwerus ar ddisgyblion.
- Roedd rhaglenni sabothol Llywodraeth Cymru ar gael i staff addysgu i helpu i wella eu Sgiliau Iaith Gymraeg gyda'r nod o hyrwyddo ac annog y defnydd o'r Gymraeg mewn ysgolion a chynyddu nifer yr athrawon rhugl. Anogwyd gwaith partneriaeth rhwng ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg hefyd i gydweithio ar brosiectau drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Roedd recriwtio staff Cynorthwywyr Cymorth Dysgu yn parhau i fod yn anodd iawn oherwydd bod cyflogau uwch ar gael mewn proffesiynau eraill. Byddai ysgolion yn aml yn ceisio recriwtio cynorthwywyr cymorth dysgu gan ddefnyddio asiantaeth ond, yn anffodus, ychydig iawn o bobl oedd gan yr asiantaethau, os o gwbl, ar gael.
- Roedd y data, fel y'i nodir mewn un astudiaeth achos yn Atodiad 1 i'r adroddiad, yn seiliedig ar garfan Medi 2020-21 ac felly byddai asesiadau pellach yn cael eu cynnal yn y dyfodol agos.
- Nid oedd plant nad oeddent eto'n dychwelyd i'r ysgol yn llawn amser o ganlyniad i'r pandemig bellach yn ffactor i'r ysgolion a oedd yn bresennol yn y cyfarfod.
- Nid oedd y grant RACHS ar gael i gefnogi disgyblion sy'n cael eu haddysgu gartref, fodd bynnag, roedd grant ar wahân wedi'i ddarparu i gefnogi plant ysgol gartref yn ystod y pandemig. Yn ogystal â'r cyllid grant dan

gyfarwyddyd, darparodd yr Awdurdod Lleol hefyd gymorth lles ychwanegol i ddisgyblion a addysgir gartref a'u teuluoedd. Roedd nifer cyffredinol y disgyblion a gafodd eu haddysg gartref ym Mro Morgannwg wedi cynyddu yn ystod y pandemig ond nid i'r un graddau ag Awdurdodau Lleol eraill yng Nghymru. Priodolwyd hyn i'r lefelau cyswllt ac ymgysylltu â theuluoedd ysgol gartref drwy'r pandemig a oedd yn lleddfufu ofnau rhieni.

- Roedd y tîm addysgu gartref ar gyfer Bro Morgannwg yn parhau i fod yn dîm bach gydag adnoddau cyfyngedig ond ategodd swyddogion sylwadau'r Aelodau y dylid rhoi mwy o gyhoeddusrwydd i lwyddiant y cymorth addysgu gartref yn ystod y pandemig.
- Roedd y teimladau y tu ôl i Ddeddf newydd Llywodraeth Cymru a oedd yn ceisio ad-drefnu'r ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol mewn ysgolion yn gadarnhaol iawn. Fodd bynnag, roedd materion ariannu a gweithredu gofynion y Ddeddf yn anodd ac yn frawychus, yn enwedig ar gyfer ysgolion prif ffrwd. Rhwystr cynnar oedd y gallu i ryddhau staff cydlynwyr ADY o ysgolion er mwyn darparu hyfforddiant ar y newidiadau a osodwyd gan y ddeddfwriaeth.
- Roedd lefelau recriwtio athrawon Cymraeg eu hiaith yn parhau'n isel gyda nifer yr ysgolion Cymraeg newydd yn cynyddu'n gynt na chyflogi athrawon. Roedd recriwtio athrawon dan hyfforddiant yn y lle cyntaf hefyd yn parhau'n isel a oedd yn golygu bod mwy o rolau nag unigolion ar gael. Roedd addysgu modern yn rôl gymhleth ac felly roedd hefyd yn anodd cadw unigolion yn y proffesiwn. Fodd bynnag, roedd Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi cynllun ymgysylltu yn ddiweddar i ddenu a recriwtio unigolion i'r proffesiwn.

Heb unrhyw sylwadau na chwestiynau pellach a godwyd, gwnaeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

(1) NODI canfyddiadau'r adroddiad ynghylch defnydd ac effaith y Grant Recriwtio, Adennill, Codi Safonau (RACS) yn ysgolion Bro Morgannwg.

(2) BOD y gefnogaeth a ddarperir gan ysgolion i gefnogi dysgwyr sydd wedi cael eu heffeithio fwyaf gan y pandemig.

Rheswm dros yr argymhellion

(1&2) O ystyried cynnwys yr adroddiad eglurhaol a'r adroddiad atodol mewn perthynas â defnydd presennol ac effaith y grant RACS gan gynnwys astudiaethau achos o sut mae'r grant yn cael ei ddefnyddio mewn ysgolion yn ogystal â'r cymorth cyffredinol ac wedi'i dargedu y mae ysgolion wedi'i ddarparu ar gyfer disgyblion sydd wedi cael eu heffeithio fwyaf gan y pandemig.

40 TRACIO ARGYMHELLION CRAFFU 4YDD CHWARTER 2021/22 AC ATODLEN RHAGLEN GWAITH CYCHWYNNOL FLYNYDDOL ARFAETHEDIG 2022/23 (PW) –

Diben yr adroddiad oedd adrodd ar gynnydd ar argymhellion craffu 2021/22 a chadarnhau Blaenraglen Waith Flynyddol arfaethedig y Pwyllgor ar gyfer 2022/23.

Ar ran y Cadeirydd, cyfarwyddodd Swyddog y Gwasanaethau Democrataidd a Chraffu yr aelodau drwy amrywiol atodiadau'r adroddiad gyda phwyntiau allweddol o ddiddordeb fel a ganlyn:

- O ran olrhain argymhellion, roedd holl argymhellion 2021-22 wedi'u labelu fel rhai 'wedi'u cwblhau'.
- Ystyriodd Blaenraglen Waith Ddrafft y Pwyllgor ar gyfer 2022-23 unrhyw bwyntiau a gyfeiriwyd at y Pwyllgor gan y Cabinet yn unol â Blaenraglen Waith Flynyddol y Cabinet ar gyfer 2022-23.
- Dim ond dwy eitem o lithriad a adroddwyd o Flaenraglen Waith 2021-22 oherwydd bod yr Etholiad Llywodraeth Leol wedi torri ar draws amserlenni adrodd ym mis Mai 2022, felly, roedd y Pwyllgor mewn sefyllfa iach yn edrych ymlaen at flwyddyn Ddinesig 2022-23.

Heb unrhyw sylwadau na chwestiynau gan Aelodau, gwnaeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

- (1) CYTUNO ar statws y camau gweithredu a restrir yn Atodiad A i'r adroddiad.
- (2) NODI Rhaglen Gwaith Cychwynnol Flynyddol y Cabinet ar gyfer 2022/23 sydd ynghlwm yn Atodiad C i'r adroddiad, yng nghyd-destun Rhaglen Gwaith Cychwynnol Flynyddol y Pwyllgor Craffu Dysgu a Diwylliant 2022/23.
- (3) NODI Rhaglen Gwaith Cychwynnol y 4ydd Chwarter 2021/22 sydd ynghlwm yn Atodiad B i'r adroddiad.
- (4) CYMERADWYO Atodlen Rhaglen Gwaith Cychwynnol Flynyddol arfaethedig y Pwyllgor ar gyfer 2022/23 sydd ynghlwm yn Atodiad D i'r adroddiad a'i lanlwytho i wefan y Cyngor.

Rhesymau dros yr argymhellion

- (1) Parhau i olrhain argymhellion y Pwyllgor yn effeithiol.
- (2) Alinio ag adran 7.6 o Brotocol Rolau a Chyfrifoldebau'r Cabinet a Chraffu.
- (3&4) Gan ystyried cynnwys y Rhaglen Gwaith Cychwynnol ddrafft (Atodiad D) a thrafodaeth ddilynol yn y cyfarfod.

41 MATER YR OEDD Y CADEIRYDD WEDI PENDERFYNU EI FOD YN FATER BRYS –

PENDERFYNWYD – Y dylid ystyried y mater canlynol yr oedd y Cadeirydd wedi penderfynu ei fod yn fater brys am y rheswm a roddwyd o dan bennawd y cofnodion.

42 CYNRYCHIOLAETH O'R FFORWM CYLLIDEB YSGOLION A DERBYN (CDS) –

(Ar fyrder oherwydd yr angen i gadarnhau cynrychiolydd(wyr) y Gyllideb a'r Fforwm Derbyn perthnasol fel y gellir trefnu cyfarfodydd Fforwm yn y dyfodol cyn gynted â phosibl ar gyfer tymor newydd y Cyngor)

Dywedodd y Cadeirydd fod swydd wag ar hyn o bryd ar y Fforwm Derbyn i Ysgolion a'r Fforwm Cyllideb ar gyfer cynrychiolydd o'r Pwyllgor Craffu Ar Ddysgu a Diwylliant i ymuno â'r Fforwm Cyllideb Ysgolion a'r Fforwm Derbyn i Ysgolion. Gofynnwyd felly i'r Pwyllgor enwebu cynrychiolydd i ymuno â phob grŵp.

Heb unrhyw sylwadau na chwestiynau gan Aelodau, aeth y Cadeirydd ymlaen i gynnal pleidlais Pwyllgor ar yr enwebiadau a gyflwynwyd. Wedi hynny, gwnaeth y Pwyllgor

PENDERFYNWYD –

(1) PENODI'R Cynghorydd Emma Goodjohn yn Gynrychiolydd y Pwyllgor Craffu ar y Fforwm Cyllideb Ysgolion.

(2) PENODI'R Cynghorydd Naomi Marshallsea yn Gynrychiolydd y Pwyllgor Craffu ar y Fforwm Derbyn i Ysgolion.

Rheswm dros yr argymhellion

(1&2) Sicrhau bod y Fforwm yn cynnwys Aelod o'r Pwyllgor Craffu Dysgu a Diwylliant yn ogystal ag Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg.